

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De perfectione huius actus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

post inchoatum imperium, ante tamen mortem. Et tunc quia...

ARTICVLVS III.

Verum martyrium sit actus maxime perfectionis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod martyrium non sit actus maxime perfectionis. Illud enim ad perfectionem videtur pertinere, quod cadit sub consilio, non sub precepto, quia scilicet non est de necessitate salutis: sed martyrium videtur esse de necessitate salutis. dicit enim

constituendum materiam eius optimam, hoc est, constituenda mortis pericula in optimo esse, aliter non essent materia circa quam ueritaretur fortitudinis virtus: praesupponit siquidem fortitudo pericula circa quae ueritaretur, esse maxima & optima. Secundo, ad informandum actum sustinendi, vel aggrediendi, timendi, uel

Apostolus ad Roman. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. & 1. Io. 3. dicitur, quod nos debemus pro fratribus animas nostras ponere. ergo martyrium non pertinet ad perfectionem.

2 Praterea. Ad maiorem perfectionem uidetur pertinere, quod aliquis det Deo animam, quod fit per obedientiam, quam quod Deo det proprium corpus, quod fit per martyrium. unde Greg. dicit ulti. moral. quod obedien-

audedi &c. Oportet namq; sustinere quando, sicut, ubi, &c. oportet. Quocirca; enim horum defuerit, deficit fortitudinis ratio. Nec refert in proposito, an sint bonitates diuersarum, aut eiu dem rationis istarum. Eade namque ratio est si pericula mortis reddantur bona propter fortitudinem bonum, puta, quia directe imminent, ut auferat fortitudinis uirtute ab homine; & sic bonitas fortitudinis bonificaret materiam, & actum fortitudinis. Vel si pericula reddantur bona propter iustitiam bonum, puta, si directe imminant ut deleatur iustitia: & sic alterius rationis erit bonitas materiae, scilicet iustitia, & bonitas actus, scilicet fortitudo, nihil inquam refert ad propositum utro modo contingat: fat enim est proposito utranque bonitatem requiri ad fortitudinis exercitium. Et quoniam actus dependet ex obiecto, consequens est ut fortitudinis actus formatus ex bonitate obiecti dependeat ut materia circa quam est. Et propterea in litera dicitur, quod tolerare mortem ut est actus fortitudinis, non est secundum se laudabile, ut ly secundum se, denotat praecisionem a bonitate materiae circa quam est: quoniam seclusa per intellectum conditionalem saltem, bonitate materiae circa quam est, tolerare mortem quantumcumque ad fortitudinem referatur, non est laudabile. Ita siquidem conditionalis est uera, Si fortis toleraret mortem non bonam secundum finem materiae circa quam, non esset laudabilis. Intendit igitur auctor, quod martyrium relatum ad fortitudinem dependet ex bonitate bonificante mortem illiusque pericula, ita quod sine tali bonitate materiae, martyrium non esset laudabile: & haec sufficit ad motum dubium. Sed quoniam in litera subditur, quod huiusmodi bonum bonificans materiam, in quod ordinatur martyrium relatum ad fortitudinem, consistit in actu uirtutis, & quod actus ille cum sit finis, est melior actu fortitudinis: ideo uidentur esse si ueritaliter, aut particulariter uerum est, quod bonum bonificans materiam fortitudinis sit finis fortitudinis melior ipsa: hoc enim erit respondere dubio in praecedenti articulo in responsione ad primum, & declarare simul haec, & prius dicta, argue similia. Sciendum est ergo, quod aliter est dicendum si omnino ueritaliter de fide bonificante materiam fortitudinis loquimur, & aliter si de eodem regulariter sermo est.

Ad cuius euidentiam recolere oportet, quod fortitudo est triplex, scilicet monastica, politica, & gratuita. Monastica uocatur fortitudo absolute, ut scilicet bonum fortis est: publica uero ut a legali iustitia imperatur, & ad commune bonum ordinatur: gratuita autem uel eade ut a charitate imperatur, uel quae infusa est. Inter quas in proposito haec differentia est, quod bonum bonificans materiam fortitudinis politicae est formaliter determinatum, quia iustitia legalis est: & similiter determinatum est bonificans materiam fortitudinis gratuita, quia iustitia fidei est, ut clare habes de his duobus in artic. praecedenti in responsione ad primum: bonum autem bonificans materiam fortitudinis monasticae non est determinatum, quia potest esse bonum cuiusque uirtutis ipse fortis: quo fit ut aliter se habeat fortitudo monastica ad tolerandum mortem propter castitatem, & similia, & aliter politica atque gratuita: quoniam castitas ad bonificandum pericula mortis respectu fortitudinis monasticae concurrens formaliter, ut proprius materiae finis: ad bonificandum uero eadem pericula respectu fortitudinis politicae, sic se habet formaliter, quod tamen est materia iustitiae legalis, ac per hoc non ipsa absolute, sed ipsa ut ordinata per legalem iustitiam ad commune bonum est finis bonificans materiam. Et propter hoc dictum est, quod finis bonificans materiam politicae fortitudinis est determinatus formaliter: & similiter castitas ut ordinata ad iustitiam, quae est per fidem, & dilectionem Dei, est bonificans materiam fortitudinis gratuita: ac per hoc finis bonificans materiam gratuita fortitudinis est formaliter determinatus, ex quibus sequitur differentia soluens difficultatem motam. Nam ex his sequitur, quod in fortitudine tam politica, quam gratuita vnus & idem finis formalis, est fortitudinis ex parte materiae, & ex parte actus, licet diuersimode:

est instans infusions charitatis, quasi imperium informatum charitate fit terminus temporis immediate praecedens, quo deliberatum, & propositum est. Et per haec patet solutio utriusque obiectionis Martini, quia non ueritaliter uerum est, quod in principio imperij adest charitas, quoniam obex nullus obstat: nec charitas huiusmodi est consequens, sed imperans martyrium. At si contra hoc asseratur illud auctor in quolibet 4. questio. 10. arti. 1. scilicet. Quod aliquis absolute charitate potest iusserit martyrium, iuxta illud Apostoli. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam &c. Respondeo, quod ibi auctor loquitur de possibili potentia penerse uoluntatis. Po. est enim peneria uoluntas humana ex sua libertate peneria, & ostinate uelle peneriare in concubinato quandiu uixerit, & simul uelle potius mori, quam fidem Christi negare. Et sicut hoc potest homo simul uelle, ita potest simul efficere, ut scilicet in concubinato assensu peneriare uoluntarie occidatur, ne fidem Christi neget: haec enim nullam contradictionem implicare manifestum est. In praesenti uero loco, dicendo martyrium esse actum a charitate imperatum, secundum regularem cursum loquimur, iudicantes actum martyrij secundum suam conditionem merita, & quod imperatum principium, aut quod elicitionis conueniat, ex suis conditionibus determinamus: est Martinus intendebat ita posse esse martyrium sine charitate, non errauit. Posset etiam quis in peccato mortali existens, ex improposito dormiens occidi, quia Christianus. tunc enim quia martyrio adulti, ratio generis mortali a: tuum, scilicet uoluntarium, deest: martyrium non est proprie loquendo: & ideo regulariter loquendo, ille fit occisus, non esset saluus. Uterque ergo horum martyrium damnatus esse propter obicem appositum, licet ex diuersis causis proximis, quia in primo, ex pertinacia: in secundo ex priori negligentia, quia aut dormitum sine contritione. Si hoc namque fecisset, martyrium esse. Cum suum habere in dormiente contrito non minus est credendum, quam in innocentibus.

Super Quaestione centesimo uiginti sima quarta Articulus sextus.

In artic. 3. eiusdem q. 124. dubium occurrit circa rationem litterae, ad concludendum quod martyrium relatum ad fortitudinem, non est actus perfectissimus. Et est ratio dubij, quoniam cum dicitur, Quia tolerare mortem non est laudabile secundum se, sed solum secundum quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu uirtutis & cetera. aut sumitur ly tolerare mortem, secundum solum actus substantiam, aut secundum quod est actus fortitudinis informatus. Si namque sumitur primo modo, uerum dicitur, sed non inferi conclusionem intentam. Verum secundum est, quod tolerare mortem secundum se non est laudabile, quoniam nihil boni moralis ponit passio ista. Sed ad intentam conclusionem, scilicet, Martyrium relatum ad fortitudinem non est actus perfectissimus, nihil facit: quoniam martyrium sic acceptum, non importat solummodo tolerare mortem, sed fortiter tolerare mortem. Si uero sumatur secundo modo, tunc saltem assumitur, scilicet, Tolerare fortiter mortem non est secundum se laudabile: quoniam hic actus includit actualem fortitudinem ut formam, quae est morale bonum, & proximus finis tolerationis secundum suam substantiam, ut patet ex supra dictis, ac per hoc est secundum se laudabilis.

Ad hoc dicitur, quod cum fortitudo sit circa mortis pericula optima, ut patet ex 3. Ethicor. ad fortitudinis actum duplex, seu dupliciter oportet concurrere bonum moralis uirtutis. Primo ad

dilectionis potest inueniri. Et propterea Deus dixit: Maiorem charitatem nemo habet &c. Si vero ad gradum charitatis in hoc, vel illo subiecto attendamus, sic inuenitur & quod martyrium vniuersum. S. Petri, est perfectius martyrio alterius puta, scilicet, Quirini, utpote ex maiori charitate procedens: & similiter al-

tatis signum, secundum illud loā. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nullus est actus perfectionis sub consilio cadens, qui in aliquo euentu non cadat sub precepto quasi de necessitate salutis existens, sicut Aug. * dicit in libro de adulterinis coniugijs, quod aliquis incidit in necessitatem continentiae seruandae propter absentiam, vel infirmitatem uxoris: & ideo non est contra perfectionem martyrij, si in aliquo casu sit de necessitate salutis. Est enim aliquis casus in quo martyrium perferre non est de necessitate salutis, puta, cum ex zelo fidei, & charitate fraterna multotiens leguntur sancti martyres sponte se obulicis martyrio. Illa autem precepta sunt intelligenda secundum preparationem animi.

AD SECUNDVM dicendum, quod martyrium completur id quod summum in obedientia est, ut scilicet aliquis sit obediens usque ad mortem, sicut legitur de Christo, ad Philip. 2. quod factus est obediens usque ad mortem. Vnde patet quod martyrium secundum se est perfectius, quam obedientia absolute dicta.

AD TERTIVM dicendum, quod ratio illa procedit de martyrio secundum propriam speciem actus, ex qua non habet excellentiam inter omnes actus uirtutum: sicut nec fortitudo est excellentior inter omnes uirtutes.

Super Quaestio 124. Articulum quartum.

In art. 4. eiusdem quaestio. 124. dubium occurrit ex Martino in dicto tractatu. quod 4. uolente, quod actualis tolerantia mortis non sit de ratione martyrij. Arguitur contra S. Tho. dupliciter. Primo. Potest esse perfecta dilectio fidei cum conceptu uix propter eam formaliter imperatua executionis indicata signis exterioribus non fallacibus, nec duplicibus, sed tam certis quod nullus apprehendens, rationabiliter poterit dubitare talem contemnere mortem actualiter, & interpretare omnia alia quae dicuntur bona presentia, pro bono fidei sine actuali tolerantia mortis: sed positus prioribus ponitur perfecta ratio martyrij, ergo ad perfectam rationem martyrij non exigitur actualis tolerantia mortis. Minor probatur: quia positus illis omnibus habetur & apud Deum, & apud homines sufficiens testimonium contemptus uix pro fide. Maior iterum probatur, & etiam minor, ponendo quod tyrannus se habeat ad aliquem passurum pro fide, sicut Abraham ad Isaac, ita quod extendat gladium super eum, & ab angelo prohibetur. Tunc enim omnia sine morte concurrunt, & sufficiens testimonium apud Deum, & homines. Secundo. Si ad rationem martyrij exigitur tolerantia mortis, aut actus martyrij est post mortem: & hoc non, quia sic martyrium non esset actus meritorius: aut est in instanti aliquo procedente instanti mortis: & hoc non, quia inter illud instanti, & instanti mortis est tempus mediū, ergo potest naturaliter, vel supernaturaliter non consequi mors. Et ponendo quod per diuinam potentiam non sequitur mors, oportet alterum duorum concedere, vel quod ad martyrium non exigitur mors, vel quod actus iste, qui concessus est fuisse martyrij, nunquam fuit martyrij, quod S. Tho. non concederet. Aut est tempore

precedenti: & hoc non, quia tunc idem sequitur, quia in secunda medietate eius poterit per diuinam potentiam impediri ne sequatur mors: & tamen in prima medietate actus ille fuit martyrium, ergo actus qui fuit martyrium, potest nunquam fuisse martyrium. Aut est in instanti mortis: & hoc non quia tunc homo non est amplius uiuator, nec habetur tunc actus meritorius.

ARTICVLVS IIII.

Utrum mors sit de ratione martyrij.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod mors non sit de ratione martyrij. Dicit enim Hiero. * in sermo. de Assumptione, Recte dixerim quod Dei Genitrix uirgo & martyr fuit, quauis in pace uitam finierit. & Greg. 1. dicit, Quamuis occisio persecutionis desit, habet tamen pax suum martyrium: quia etsi carnis colla ferro non subijcimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria mēte trucidamus, ergo absque passione mortis potest esse martyrium.

¶ 2. Præter. Pro integritate carnis seruanda aliqua mulieres leguntur laudabiliter contempsisse uitam suam, & ita uidetur quod corporalis integritas castitatis praefertur uitae corporali: sed quandoque ipsa integritas carnis aufertur, aut aufertur intentatur pro confessione fidei Christianae, ut patet de Agnete, & Lucia. ergo uidetur quod martyrium magis debeat dici, si aliqua mulier pro fide Christi integritatem carnis perdat, quam si etiam perderet corporalem uitam. Vnde & Lucia dixit. Si me inuitam feceris uiolari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.

¶ 3. Præter. Martyrium est fortitudinis actus. Ad fortitudinem autem pertinet non solum mortem non formidare, sed nec alias aduersitates, ut Aug. * dicit in 6. musica: sed multae sunt aliae aduersitates

pecuniam vel det his, quos credit pauperes: sed comperio quod sint simulatores, retrahit manum. ergo Christianus potest esse martyr deficiente qui eum occidat, si ipse non solum est paratus, sed imperet actu executionem passionis mortis. Quarto. Actus formaliter imperatua passionis mortis pro Christo, est ita proprius habiti elicitio martyrij, quod non potest ab alio habitu elici. ergo habens ipsum est uere martyr. Consequenter nota: & antecedens patet, quia nulli alij habiti potest attribui. Quinto. Omnis actus, ex cuius frequentatione natus est generari habitus elicitio martyrij, est actus martyrij: sed actus sic imperatua est huiusmodi, ergo est actus martyrij. Probatur minor: quia aut ex istis uolitionibus imperatuis frequentatis insufficienter generatur habitus martyrij: aut ultra hoc requiritur actualis mors. Si primum, habetur intentio minor: si secundum, sequitur primo quod nunquam in aliquo uiatore esset habitus martyrij. Sequitur secundo, quod habitus martyrij non potest naturaliter generari ex pluribus uolitionibus, sed una tantum. Sequitur tertio, quod nullus habitus martyrij acquisitus inclinabit in actum martyrij. & patet sequela: quia talis non est capax amplius martyrij, cum iam sit mortuus.

¶ Ad huius rei euentum non oportet aliud iacere fundamentum, quam illud quod in litera positum est: sed illud, quam solidum sit ostendere. Tota si quidem res in hoc stat, quod martyrium est Christi testimonium factio, seu opere, quo ponitur uita pro Christo. Et ratio litera est, quia aliter non est perfecta ratio testimonij,

¶ Ad idem quoque arguit idem Martinus in q. 1. dicti tract. de martyrio, quing. medijs. Primo, quia alias sequeretur, quod duo omnino aequales in proposito grauisimorum suppliciorum pro Christo, in hoc solum differentes quod furor tyranni lauit in uinum, & non in alium, sic in merito differunt, quod unus esset martyr, & alter non: consequens est falsum. ergo. Probatur falsitas consequentis. Quorumcumque actus interiores sunt eiusdem rationis, & intentionis, eorum merita sunt eiusdem rationis, & aequalia: sed actus interiores istorum sunt huiusmodi, ut supponimus, ergo uterque est martyr. Secundo, quia aliter sequeretur, quod per aliquid mere uolentiam, quod non est in potestate uirtuose operantis, aliquis de non martyre fieret martyr: consequens est falsum. ergo. Consequenter patet, quia per tolerantiam mortis uolentiam, quae non est in potestate martyris, de non martyre fieret martyr. Tertio. Dives est liberalis deficiente paupere cui det, si non solum est paratus, sed extrahit

4. distin. 49. q. 5. artic. 3. quaest. 1.

* Inter medium & finem incipit: Cogitis me o Paula. anno 2. Greg. Hom. 31. euang. in hac.

Libr. 6. cap. 15. medio, tom. 1.